

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

Основи економічної теорії

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

підготовки	бакалавр (рівень вищої освіти)
галузь знань	07 Управління та адміністрування (шифр і назва галузі знань)
спеціальності	073 Менеджмент (шифр і назва спеціальності)

Навчальна програма з дисципліни «Основи економічної теорії» для студентів спеціальності 073 Менеджмент.

I семестр (денна форма навчання), I семестр (заочна форма навчання)

Розробник: доцент кафедри, к.е.н. Гуль І.Г.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри економіки та менеджменту

Протокол від «_____» _____ 201__ року № __

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

_____ (підпис) (Н.Ф. Павленчик) (прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні ради факультету туризму

Протокол від «_____» _____ 201__ року № __

Голова _____ (підпис) (В.З. Холявка) (прізвище та ініціали)

Навчальна програма затверджена на засіданні ради факультету післядипломної та заочної освіти

Протокол від «_____» _____ 201__ року № __

Голова _____ (підпис) (О.Ю. Сидорко) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Економіка є найважливішою сферою життєдіяльності суспільства і кожного окремого індивіда. Без економіки існування людського суспільства було б неможливе. Кожна людина, починаючи з дитинства, щодня стикається з різними економічними явищами. Це купівля товарів, отримання зарплати чи стипендії, користування грошима, одержання кредиту тощо. Такі економічні явища, як інфляція, податки, кризи, безробіття, впливають на умови існування кожної людини. Крім того, існування багатьох видів злочинності теж безпосередньо пов'язане з економікою. І тому, хоч би чим займалася людина, їй не може бути байдужим стан економіки.

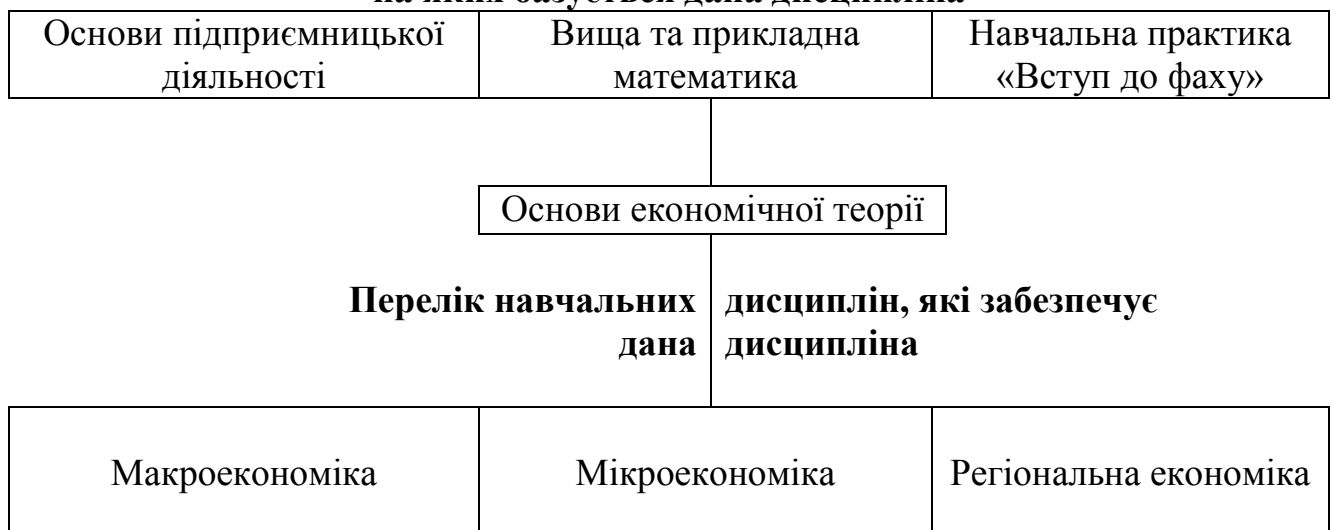
В умовах трансформації економіки України, появи нових форм господарювання, поширення глобальних тенденцій на національні господарства виникає потреба в постійному оновленні економічних знань, науковому обґрунтуванні моделей, тенденцій і закономірностей економічного розвитку. Без глибокого вивчення та розуміння основ економічної теорії досягти такої мети неможливо.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» складена відповідно до освітньої програми рівня вищої освіти «бакалавр», спеціальності 073 Менеджмент.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» є сфера розумової діяльності людини, функцією якої є пізнання та систематизація об'єктивних знань про закони і принципи розвитку реальної економічної дійсності.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується дана дисципліна

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади економічного розвитку суспільства
Змістовий модуль 2. Основи функціонування ринкової економіки

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» є формування у студентів економічного мислення, опанування основних економічних законів, методів пізнання економічних явищ та процесів.

1.2. Основні завдання дисципліни «Основи економічної теорії» полягають у здобутті студентами перших економічних знань про господарський механізм, економічний розвиток, виробничі відносини та види виробництва, про соціально-економічний устрій суспільства та фінансові відносини в суспільстві.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати:

- історичні аспекти зародження та розвитку економічної науки;
- предмет і метод економічної теорії;
- причинно-наслідкові зв'язки, які відображають економічні закони: закони грошового обігу, закон попиту та пропозиції, закон вартості та інші;
- соціально-економічні відносини у суспільстві та їх особливості у різних економічних системах;
- основні засади функціонування ринкової економіки;
- виробництво, розподіл та перерозподіл вартості, роль ринку і держави у цих процесах;
- моделі переходу до ринкової економіки, напрямки реформування соціально-економічних відносин в Україні.

вміти:

- на основі аналізу наявних споживчих благ, використовуючи класифікаційні ознаки, класифікувати та визначати потреби суспільства;
- враховувати основні економічні закони в процесі професійної діяльності;
- на основі співвідношення механізмів державного і ринкового регулювання, державної та приватної власності, використовуючи класифікаційні ознаки, класифікувати та визначати типи економічних систем;
- визначати ціну та обсяг виробництва в умовах конкуренції;
- обґрунтовувати доцільність застосування теоретичних моделей ринкової економіки в практичній діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 год / 3 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади економічного розвитку суспільства

ТЕМА 1. Економічна теорія як наука

Економіка як сфера господарської діяльності людей. Економіка як наука. Походження термінів «економіка», «політична економія» та «економіко». Предмет економічної теорії. Функції економічної теорії. Нормативна та позитивна економічна теорія. Економічне мислення та його форми. Економічна політика. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальнонаукові та специфічні методи економічного дослідження. Економічні закони та категорії. Об'єктивні економічні закони.

ТЕМА 2. Економічні потреби та виробничі можливості суспільства

Економічні потреби та інтереси як головні рушійні сили економіки. Класифікація потреб. Піраміда потреб Маслоу. Загальна та часткова корисність блага. Трудова діяльність як спосіб розв'язання суперечностей між потребами та обмеженими ресурсами. Закону спадної граничної корисності. Крива граничної корисності. Економічні інтереси та їх види. Виробництво та його основні ресурси (фактори). Види виробничих ресурсів. Продуктивні сили і виробничі відносини. Теорії розвитку продуктивних сил. Сучасні фактори виробництва. Межа виробничих можливостей та проблема економічного вибору. Абсолютна та відносна обмеженість ресурсів. Економічний вибір. Виробничі можливості та крива виробничих можливостей. Закон зростання альтернативної вартості. Результат та ефективність виробництва

ТЕМА 3. Суспільний поділ праці та економічні системи суспільства

Суспільне виробництво та суспільний поділ праці як економічна основа ефективної організації виробництва. Сутність та структура суспільного виробництва. Матеріальне та нематеріальне виробництво. Суспільний поділ праці: кооперація праці та виробнича кооперація. Основні рівні суспільного поділу праці. Фактори розвитку суспільного поділу праці та продуктивність праці. Форми організації суспільного виробництва та обміну. Натуральне виробництво. Товарне виробництво та умови його виникнення. Типи товарного виробництва. Сутність та основні фази суспільного відтворення. Товарний обмін та його роль в економіці. Товар та його властивості. Теорії вартості. Економічна система суспільства: поняття, структура та основні риси. Основні підходи до визначення економічної системи. Властивості економічних систем. Структурні елементи економічної системи. Типи економічних систем та їх характеристика. Національні моделі ринкових систем

ТЕМА 4. Теорія грошей та грошового обігу

Природа, види та роль грошей. Теорії виникнення грошей. Сутність і функції грошей. Основні види грошей у сучасній економіці. Грошова система: сутність, структура, види. Грошова маса та закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей. Рівняння обігу грошей І. Фішера. Грошові реформи: сутність та види.

Змістовий модуль 2. Основи функціонування ринкової економіки

ТЕМА 5. Ринок та ринкова економіка. Ринковий механізм функціонування економіки

Поняття ринку. Ринок як економічна категорія. Ринкова економіка. Функції та умови ефективного функціонування ринку. Об'єкти та суб'єкти ринкових відносин. Кругообіг ресурсів, товарів і грошей в ринковій економіці. Система види ринків. Ринкова інфраструктура. Поняття ринкового попиту. Закон попиту. Парадокси Гіффена та Веблена. Цінові та нецінові фактори, що впливають на попит. Еластичність як поняття. Еластичність попиту за ціною, доходом та перехресна еластичність попиту. Види цінової еластичності попиту. Поняття ринкової пропозиції. Закон пропозиції. Цінові й нецінові фактори, що впливають на пропозицію. Еластичність пропозиції за ціною. Види цінової еластичності пропозиції. Взаємозв'язок попиту та пропозиції. Закон попиту і пропозиції. Рівноважна ціна. Ринкова рівновага.

ТЕМА 6. Конкуренція і монополія в ринковій економіці

Конкуренція як структура ринку та раціональна поведінка суб'єктів. Основні умови виникнення конкуренції. Позитивні та негативні риси конкуренції. Функції конкуренції. Закон конкуренції. Види та методи економічної конкуренції. Досконала і недосконала конкуренція: особливості та роль в економіці. Суттєві риси монополістичної конкуренції. Ознаки ринку олігополії. Ринок чистої монополії. Монополія як результат концентрації та централізації виробництва. Види, форми наслідки монополії. Природні та адміністративні монополії. Штучні монополії. Основні форми монополістичних об'єднань. Конкурентна та антимонопольна політика.

ТЕМА 7. Капітал, витрати та прибуток підприємства

Капітал як фундаментальна категорія ринкової економіки. Теорії виникнення капіталу. Основні форми капіталу. Капітал підприємства, його джерела та структура. Види та джерела формування капіталу підприємства. Кругообіг виробничого капіталу. Основний та оборотний капітал. Амортизація капіталу. Витрати підприємства, їх економічна природа та види. Крива витрат виробництва. Умовно-постійні, змінні та загальні витрати підприємства. Середні витрати підприємства. Закон спадної граничної продуктивності. Доходи та прибуток підприємства. Види доходів підприємства. Структура валового доходу. Економічний та бухгалтерський прибуток підприємства. Основні функції прибутку та шляхи максимізації прибутку.

ТЕМА 8. Доходи населення. Ринок праці та заробітна плата

Доходи населення: види та джерела формування. Класифікація доходів населення. Диференціація населення за рівнями споживання. Прожитковий мінімум. Розподіл доходів. Диференціація доходів населення. Причини нерівномірності розподілу доходів населення. Крива Лоренцо та коефіцієнт (індекс) Джині. Оптимум Парето. Заробітна плата як основна форма доходу населення. Економічна сутність заробітної плати. Заробітна плата і вартість робочої сили. Номінальна і реальна заробітна плата. Функції заробітної плати. Форми і системи заробітної плати. Тарифна система. Мінімальна заробітна плата, її функції та особливості встановлення. Суть та особливості ринку праці. Основні суб'єкти та об'єкт ринку праці. Механізм ринку праці. Попит і пропозиція праці. Модель конкурентного ринку праці

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Дзюбик С.Д. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. – 3-тє вид., переробл. і доповн. - К.: Знання, 2014. - 423 с.
2. Економічна теорія: навч. посіб. / Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, О.С. Марченко та ін.; за заг. ред. Л.С. Шевченко. – Х.: Право, 2016. – 268 с.
3. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В.Д. Базилевича.; - 9-тє вид., доповн. - К.: Знання, 2014. - 710 с.
4. Отрошко О.В. Основи економічної теорії: Навч. посіб. / О.В. Отрошко; 2-ге вид., перероб. та доп.; Рекомендовано МОН. - К.: Знання, 2013. - 334 с.
5. Сірко А.В. Економічна теорія. Політекономія: навч. посіб. / А.В. Сірко - К.: «Центр учбової літератури», 2014. - 416 с.
6. Яковчук В.П. Економічна теорія: навч. посібник / В.П. Яковчук. - 3-тє вид., перероблене. -К.: Видавництво Ліра-К, 2015. - 408 с.

Допоміжна

1. Білецька Л.В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч. пос. / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич. - 2-ге вид. перероб. та доп. - К.: Центр учбової літератури, 2009. — 688 с.
2. Довбенко М.В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія): Навч. посібник / М.В. Довбенко. - К.: Видавничий центр «Академія», 2005. - 336 с.
3. Економічна теорія: вступ, макроекономіка, мікроекономіка. Навч. посібник / За ред. З.Г. Ватаманюка та О.З. Ватаманюка. - Львів: «Інтелект-Захід», 2008. - 540 с.
4. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. - К.: Знання, 2012. - 206 с.
5. Економічна теорія: Політична економія: Підручник / За заг. ред. С.І. Юрія. - К.: Кондор, 2009. - 604 с.
6. Історія економіки та економічної думки: Навч. посібник / За ред. С.В. Степаненка. - К.: КНЕУ, 2010. - 743 с.

7. Лисенко С.М. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний посібник / С.М. Лисенко, Я.О. Ляшок. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 268 с.

8. Мельник Л.Ю. Економічна теорія: політекономічний аспект: Навч. посібник / Л.Ю. Мельник, П.М. Макаренко. - К.: Кондор, 2008. - 524 с.

9. Політична економія: Навч. посібник / За ред. К.Т. Кривенка. - К.: КНЕУ, 2008. - 508 с.

10. Політична економія: Підручник / За ред. В.Г. Федоренка. - К.: Алерта, 2008. - 487 с

11. Рібун Л.В. Основи економічної теорії: навч. посібник / Л.В. Рібун. – Львів: Камула, 2017. – 408 с.

Інформаційні ресурси інтернет

1. Державний комітет статистики України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

2. Європейський центральний банк. – Режим доступу: www.ecb.europa.eu.

3. Законодавство України. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.

4. Міжнародний центр перспективних досліджень. – Режим доступу: www.icps.kiev.ua.

5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: www.me.gov.ua.

6. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.

7. Національний банк України. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.

8. Світовий банк. – Режим доступу: www.worldbank.org.

9. Центр соціально-економічних досліджень. – Режим доступу: www.case-ukraine.com.ua.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять в усній та письмовій формах.

1. Опитування.

2. Перевірка завдань для самостійної роботи.

3. Перевірка матеріалів самопідготовки.

4. Виконання завдань практичних занять.

Підсумковий контроль – іспит (І семестр – денна форма; І семестр – заочна форма навчання).

Екзаменаційні вимоги

1. Походження поняття «економіка» та його значення
2. Основні етапи розвитку економічних знань
3. Походження термінів «економіка», «політична економія» та «економікс»

4. Дайте характеристику основним підходам до визначення предмету економічної теорії
5. Види економічної теорії та їх характеристика
6. Характеристика основних функцій економічної теорії
7. Поняття методу та методології економічної теорії
8. Загальнонаукові та специфічні методи економічного дослідження
9. Сутність понять «категорії», «принципи» та «закони» економічної теорії
10. Види та система економічних законів
11. Поняття «потреби» та їх класифікація
12. Класифікація потреб за А. Маслоу
13. Особливості людських потреб та крива граничної корисності
14. Поняття «інтерес»: види та особливості
15. Виробництво та види виробничих ресурсів
16. Характеристика основних підходів до класифікації факторів виробництва
17. Фактори сучасного виробництва
18. Виробничі можливості та крива виробничих можливостей
19. Результат та ефективність виробництва
20. Суспільний поділ праці: кооперація праці та виробнича кооперація
21. Основні рівні суспільного поділу праці
22. Фактори розвитку суспільного поділу праці та продуктивність праці
23. Натуральне виробництво та основні його риси
24. Товарне виробництво: основні риси та умови його виникнення
25. Сутність та основні фази суспільного відтворення
26. Товар та його властивості
27. Характеристика основних теорій вартості товару
28. Основні підходи до визначення економічної системи та її властивості
29. Характеристика структурних елементів економічної системи
30. Типи економічних систем та їх характеристика
31. Сутність та структура суспільного виробництва
32. Сутність та функції грошей
33. Види грошей. Номінальна і реальна вартість грошей
34. Основні види грошей у сучасній економіці
35. Характеристика основних теорій грошей
36. Поняття грошової системи та основні його елементами
37. Типи грошових систем
38. Грошова маса та структура грошової маси
39. Характеристика грошових агрегатів
40. Швидкість обігу грошей. Рівняння обігу грошей І. Фішера
41. Сутність грошової реформи та основні методи грошових реформ
42. Повні та часткові грошові реформи
43. Поняття ринку як економічної категорії
44. Характеристика основних функцій ринку в сучасній економіці
45. Умови ефективного функціонування ринкової системи

46. Об'єкти та суб'єкти ринкових відносин
47. Кругообіг ресурсів, товарів і грошей в ринковій економіці
48. Види ринків та ринкова інфраструктура
49. Поняття ринкового попиту. Закон попиту та крива попиту
50. Сутність парадоксів Гіффена та Веблена
51. Нецінові фактори, що впливають на попит
52. Еластичність попиту та його види
53. Види цінової еластичності попиту
54. Поняття ринкової пропозиції. Закон пропозиції та крива пропозиції
55. Цінові фактори, що впливають на пропозицію
56. Нецінові фактори, що впливають на пропозицію
57. Види цінової еластичності пропозиції
58. Взаємозв'язок попиту та пропозиції. Ринкова рівновага та ринкова

ціна

59. Характеристика закону попиту і пропозиції
60. Сутність конкуренції та основні умови її виникнення конкуренції
61. Характеристика позитивних рис конкуренції
62. Характеристика негативних рис конкуренції
63. Основні функції конкуренції та закон конкуренції
64. Основні види економічної конкуренції
65. Методи цивілізованої конкуренції
66. Методи нецивілізованої конкуренції
67. Характеристика ринку чистої конкуренція
68. Основні риси монополістичної конкуренції
69. Основні риси олігополістичної конкуренція
70. Характеристика ринку чистої монополії
71. Поняття монополії та її види
72. Основні форми монополістичних об'єднань
73. Конкурентна та антимонопольна політика держави
74. Сутність поняття «капітал». Основні теорії походження капіталу
75. Характеристика основних форм капіталу
76. Види та джерела формування капіталу підприємства
77. Кругообіг виробничого капіталу. Основний та оборотний капітал
78. Сутність та види амортизації капіталу
79. Економічна сутність витрат та їх види
80. Умовно-постійні, змінні та загальні витрати підприємства
81. Економічна сутність доходу. Види доходів підприємства
82. Економічний та бухгалтерський прибуток підприємства
83. Основні функції прибутку та шляхи максимізації прибутку
84. Класифікація доходів населення
85. Функції доходів населення та диференціація населення за рівнями

споживання

86. Сутність розподілу доходів населення
87. Причини нерівномірності розподілу доходів населення. Крива

Лоренца

88. Економічна сутність заробітної плати
89. Номінальна і реальна заробітна плата
90. Функції заробітної плати
91. Форми і системи заробітної плати
92. Сутність ринку праці, суб'єкти та функції ринку праці
93. Характеристика попиту і пропозиція праці
94. Модель конкурентного ринку праці